

ABSTRAKT

Ústředním tématem této disertační práce je vývoj filmové samosprávy v letech těsně předcházejících okupaci českých zemí a v období Protektorátu Čechy a Morava. Spolkové a svazové struktury dosáhly již v době první republiky vysoce hierarchizovaných vztahů a pokrývaly všechny oblasti: filmovou výrobu, filmovou distribuci i kina. Největší roli hrály svazy filmového průmyslu a také největší spolky filmových pracovníků. Tyto organizace se snažily vyvíjet tlak na řešení vleklých legislativních nedostatků, jež komplikovaly každodenní provoz filmového oboru. Od druhé poloviny 30. let bylo velmi podstatným cílem aktivit filmové samosprávy také založení filmové komory jako centrálního orgánu českého filmu. Budoucí veřejnoprávní korporace měla být garantována a případně také financována státem. Názory na podobu instituce ovlivnily i zahraniční vzory včetně korporátních struktur kinematografie Třetí říše. Z důvodů pomalého jednání úřadů a měnící se politické situace realizovaly svazy filmového průmyslu provizorně centralizaci svých struktur bez právního ukotvení. Vrcholem těchto snah bylo založení spolku Filmové ústředí pro Čechy a Moravu v dubnu 1940. Německá strana využila stávající český systém a v únoru 1941 převzala zaměstnance a kanceláře filmových svazů do nově vzniklé veřejnoprávní korporace Českomoravské filmové ústředí (Böhmisch-Mährische Filmzentrale). Ústředí, založené na základě nařízení říšského protektora, disponovalo mnoha výkonnými a kontrolními pravomocemi a až do roku 1945 bylo nástrojem okupační moci k proměně protektorátní kinematografie v duchu aplikované kulturní politiky. Organizace Ústředí byla odvozena od struktury Říšské filmové komory (Reichsfilmkammer). Národnostně se jednalo o paritní česko-německou organizaci, Němci měli být zastoupeni na vedoucích postech a v administrativě. Přes politický kontext nemůžeme přehlédnout, že organizace na své institucionální rovině splnila také sny české strany o vzniku skutečně silného subjektu schopného reformovat filmový obor v duchu řízeného hospodářství. Vztah instituce k bývalým filmovým svazům a spolkům, stejně jako k vývoji raně poválečné československé kinematografie, byl mnohem plynulejší, než by se na první pohled mohlo zdát. Dokazuje to až překvapivá personální kontinuita (především v postavě Emila Sirotky) nebo rozvoj řady konkrétních projektů sloužících podpoře české filmové tvorby a kultury. Českomoravské filmové ústředí bylo v jistém úhlu pohledu vyvrcholením snah samosprávných orgánů první republiky, zároveň v mnoha ohledech připravilo půdu pro zestátnění československé kinematografie.